Fietsen en wandelen op ’t Oerd

It Fryske Gea heeft één natuurgebied op de Waddeneilanden: ’t Oerd op de oostpunt van Ameland. Met een omvang van 1100 hectare zijn het vogelrijke ’t Oerd, het kweldergebied de Hon en de Kooioerdstuifdijk van internationale betekenis. Het hoogste duin de Oerdblinkert, de zeldzame planten en paddenstoelen en de ontelbaar vele vogels en vlinders zijn een bezoek meer dan waard. Op de fiets en wandelend betekent het een dag puur genieten.

De veerboot vertrekt vanaf Holwerd en de overtocht duurt 45 minuten. Informeer bij rederij Wagenborgen naar de vertrektijden, www.wpd.nl. Op Ameland zijn vlakbij de aanlegplaats van de veerboot fietsen te huur, maar u kunt ook uw eigen fiets meenemen. Fiets naar Nes en vervolgens naar Buren. Daar wordt de weg naar ’t Oerd aangegeven. Er zijn twee mogelijkheden: het pad tussen de Kooioerdstuifdijk en het Nieuwlandsreid en het fietspad door het duingebied aan de andere kant van de stuifdijk.

It Fryske Gea

It Fryske Gea
Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag
Tel. (0512) 38 14 48
Fax (0512) 38 29 73
E-mail info@itfryskegea.nl
Website www.itfryskegea.nl

WIJ WENSEN U EEN PLEZIERIGE TOCHT

It Fryske Gea

Prachtige vergezichten

Boeiende kwelders

Rijkdom aan flora en fauna

Beleef het Oerdgevoel

Wandelen en fietsen op ’t Oerd van Ameland

Op de Oerdblinkert

Uitzicht vanaf de Oerdblinkert

Naar de wadden, die heerlijke wadden. Dat kan ook bij It Fryske Gea en wel op Ameland. Daar ligt 't Oerd met haar prachtige vergezichten en grote rijkdom aan natuur, waaronder het kweldergebied van de Hon. En sinds kort vinden achter de Kooioerdstuifdijk nieuwe natuurontwikkelingen plaats. Reden temeer om er (weer) eens te kijken, op de fiets en te voet.

We nemen op de heenweg de oude route. Die voert ons langs het Nieuwlandsreid tussen de Kooiduinen ten oosten van Buren en 't Oerd. Het is een 400 hectare groot kweldergebied met een geheel eigen karakter. Het meest noordelijk gelegen deel heet Zoute weide. In de negentiende eeuw was het Nieuwlandsreid één grote zandvlakte waar jonge duinvorming plaatsvond. Het gebeurde toen regelmatig dat het gebied in z'n geheel werd overstroomd door het wassende Noordzeewater. In 1893 kwam daaraan een eind toen de Kooiduinen en 't Oerd door de aanleg van de Kooioerdstuifdijk aan elkaar werden verbonden. Daarmee was de opening naar de Noordzee gedicht en stond en staat het gebied alleen nog maar onder directe invloed van de Waddenzee. Voor trekvogels en wintergasten is dit gebied van groot belang. In de zomer broeden er onder andere kluut, wulp en veldleeuwerik. Het Nieuwlandsreid is voor het grootste deel eigendom van een vennootschap waarvan de aandelen in het bezit zijn van Amelander boeren. Die mogen daar onder bepaalde voorwaarden (jong)vee, paarden en schapen laten grazen. De vennootschap heeft 's zomers een herder in dienst. Door deze wijze van beheer heeft het Nieuwlandsreid een grote natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde gekregen.

Hoogste duin

Het is een genot om langs dit unieke kweldergebied te fietsen. We zien en horen kieviten, grutto's en scholeksters. Voordat we het weten zijn we al bij 't Oerd. Het fietspad leidt ons als vanzelf naar de Oerdblinkert, met 24 meter het hoogste duin van Ameland. Vandaar lopen we de bestaande wandelroute. Bij de Oerdblinkert staat een open schuilhut met een informatiepaneel over It Fryske Gea. De klim naar de top van het duin is zeker de moeite waard, het uitzicht vanaf het plateau met nog een informatiepaneel is werkelijk overrompelend. Het uitzicht rondom geeft een indrukwek-

Foto's: Dico de Klein, Teun Veldman en archief It Fryske Gea

Engels gras

De Hon

kend beeld van de wijde omgeving. Noordwaarts de Noordzee met strand en branding, oostwaarts de zand- en kweldervlakte van de Hon en daarachter de Engelsmanplaat, het Rif en Schiermonnikoog, zuidwaarts het Pinkewad en het Amelanderwad en westwaarts de Zoute weide en het Nieuwlandsreid. Tijdens gunstige weersomstandigheden kun je tot aan de Friese kustlijn kijken, met de uitwateringssluizen op Lauwersoog en de spitse toren van Holwerd als markante punten.

Veel vogels

We lopen via een trap naar beneden richting het wad en zien tamelijk dichte struwelen van duindoorn, hondsroos en vlier. In de nazomer en herfst dragen deze struiken respectievelijk oranje, roodomrande en zwarte vruchten. Daar komen veel trekvogels op af, vooral lijsterachtigen. Het is opvallend dat de vlier hier rijkelijk begroeid is met korstmos. Beneden aangekomen staan we op een smalle kwelderstrook die oostwaarts steeds breder wordt: de Waddenzee. Daar zijn altijd veel vogels te bewonderen, maar tijdens wisselend tij is het er helemaal een drukte van belang. Op het wad zien we grote aantallen bergeenden, wulpen en scholeksters. Ook eidereenden, zilvermeeuwen, tureluurs en rosse grutto's zijn aanwezig. Een eindje verderop vliegt een langgerekte groep late rotganzen over het water van een slenk. Het kan niet op, waar je ook loopt, overal is de unieke rijkdom zichtbaar.

De Hon

Het pad voert ons langs het wad, met links een duinenrij. Eén van de opmerkelijke aspecten in dit landschap is dat de duinen vrijwel ononderbroken vanaf de Noordzee tot aan de Waddenzee lopen. Aan de voet van de duinenrij ligt een sliert natuurlijk aanspoelsel, tot zover kan de zee tijdens storm dus komen… We hebben hier te maken met een overgang van duin naar kwelder en van kwelder naar wad. Aan de wadkant groeien pioniersplanten als Engels slijkgras, schorrekruid en zeekraal. De laatste soort is eetbaar en wordt in culinaire kringen zelfs als een delicatesse beschouwd. Naarmate we meer oostwaarts wandelen, wordt de kwelder breder. Hier hoor je alleen de zee, de wind en de vogels. Verderop lonkt de ogenschijnlijk schier oneindige Hon. Maar wij gaan er niet heen, de route buigt namelijk naar het noorden en voert ons langs de grens van het kweldergebied. Van 15 maart tot 15 september mag je er overigens sowieso niet komen. Rechts staat het voor Ameland zo karakteristieke baken. Ooit was dit een onmisbaar oriëntatiepunt voor de scheepvaart, nu heeft het alleen nog cultuurhistorische en landschappelijke waarde.

Lepelaars

Aan weerskanten van het pad groeit veel riet, vooral rechts. In de vochtige vallei broeden onder andere bruine kiekendief en rietgors. Die zien wij geen van beide, wel een baltsende wulp en een buizerd die wordt 'gepest' door een tweetal zwarte kraaien. De velduil komt hier van oudsher ook voor. De laatste jaren helaas aanzienlijk min-

Scholeksters, strandlopers en wulpen

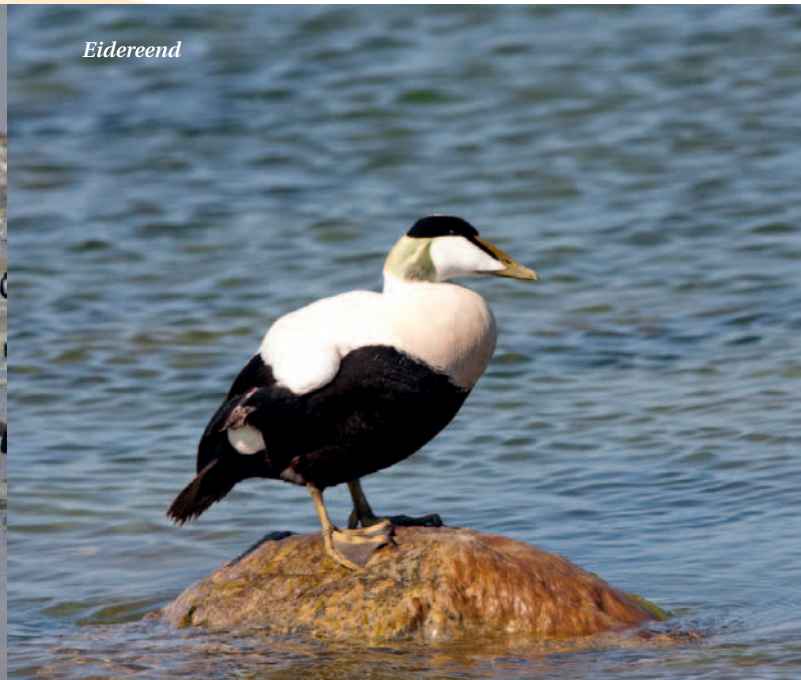

Eidereend

Roodborsttapuit

't Oerd

der, maar er zijn voorzichtige aanwijzingen dat het de goede kant weer op gaat. Het duingebied aan de linkerkant is een belangrijk broedgebied voor onder andere bergeenden, eidereenden en roodborsttapuiten. Hier in de buurt bevindt zich ook de lepelaarkolonie. Een eindje verder brengt het pad ons in de buurt van enkele meeuwenkolonies. Het is fascinerend om mee te maken hoe deze meer oog- dan oorstrelende luchtzeilers soms met duizenden tegelijk boven je zweven.

Breed strand

Bij de stuifdijk buigt de route wederom naar links. Aan de valleikant zien we diverse mossoorten en muurpeper. Enkele konijnen huppelen over het pad. We komen uit op het fietspad. Rechts zien we een uitdagende opening in de jonge duinenrij. Dus moeten we even kijken. Het strand is breed en oogt maagdelijk. Heerlijk rustig, geen massa's badgasten zoals bij Nes. We lopen terug naar het fietspad en gaan weer richting Oerdblinkert. Hoewel zandpaden onze voorkeur genieten, is het lopen op dit verharde deel van de route zeker niet onaangenaam. De duinen zijn hier wat ouder. In de tussenliggende valleien groeien massaal duinriet en harig wilgenroosje, maar ook orchideeën. Vlak naast het pad zien we her en der kussentjes rendiermos. We zijn weer bij de schuilhut. Nog één keer klimmen we naar de top van de Oerdblinkert om te genieten van het uitzicht.

Nieuwe natuur

Om de Kooioerdstuifdijkduinen te verkennen fietsen we langs het andere fietspad terug. Dit duingebied tussen de stuifdijk en het strand was voor een groot deel verruigd. Zonde, want daardoor dreigden waardevolle plantengemeenschappen te verdwijnen. Na gedegen onderzoek was de conclusie dat het gebied deels weer in de oorspronkelijke staat moest worden gebracht. De reden: zoetzoutgradiënten staan in nationaal opzicht zwaar onder druk en vertegenwoordigen bovendien hoge natuurwaarden. Inmiddels is er heel wat gebeurd. Een duinrug is afgraven en een langgerekte vallei hersteld. Om de situatie te verbeteren zijn overtollige bosjes gerooid en ruige vegetaties geplagd. Het resultaat mag verrassend worden genoemd. Op veel ontgonnen stukken verschenen opeens soorten als vleeskleurige orchis, Engels gras, melkkruid, aardbeiklaver, parnassia, rode ogentroost en strandduizendguldenkruid.

Spijkerpad

Tussen het zeepad van 't Oerd en het Meindertspad ligt nu een grillig gevormde keten van afgeplagde ruigten met open vlakten, waterplasjes en beginnende stuifduintjes. Het meeste is vanaf de fiets goed te overzien. Maar wandelend op het Spijkerpad kun je van het nieuwe landschap nog intenser genieten. Het Spijkerpad loopt vanaf de westkant van 't Oerd grenzend aan het Nieuwlandsreid (bij het informatiepaneel) door het duingebied naar het strand. Aan het eind daarvan ligt een bruggetje over een gegraven waterplas met zoet water. Daar zwemmen vaak stekelbaarsjes waar de lepelaars maar al te graag op af komen. Vanaf dit punt beleef je de resultaten van het natuurontwikkelingsproject optimaal. Een eindje verderop ligt het Meindertspad, ook daar is het prachtig wandelen.

Konijn

Jonge duinen